

שיעור מספר 1 ויקטימולוגיה וקורבנות ילדים

מרצה : מיכל
הפסקה: 18:20-18:30

מטלות:
עבודה 70%
פרזנטציה 30%

חומר הקורס: מצגות יועלו לאתר
נוכחות: לא נבדקת

נושאים שעלו בדיון בכתה:

כיצד הקורבן תופס את עצמו

קליפ (how come how long (by babyface)
תגובה חברתית – אין תגובה
מיהו הקורבן: הילד, האשה והבעל

הקשר בין ויקטימו' לקרימינולוגיה:

לא ניתן להבין את הקורבן בלי להבין את העבריין ואת מעשי העברה.

ויקטימולוגיה היא תת דיסציפלינה בתוך קרימינולוגיה, האחזונה מתמקדת בחקר הפשע וההתנהגות העבריינית ואילו הויקטימולוגיה מתמקדת בקורבנות. למרות שישנם קורבנות שאינם קורבנות של מעשי פשע, כפי שנלמד בהמשך.

- כדי שנוכל להבין טוב יותר את התופעה נראה את הסיבות שמחברות בין השתיים:
- הקורבן מעורב בתוך התהליך של העברה – האשה בסרט היתה מעורבת במקרים של אלימות כלפיה. יש שיגידו שהפשע היה תגובה לגירוי חיצוני – האלימות של הבעל כלפי האשה נעשית כתגובה לגירוי שמקורו באשה. לדוגמא – אולי האלימות הוזרפה כי היא איימה לעזוב.
- ברוב המקרים הפשע הוא תוצאה של אינטראקציה (קצרה או ארוכה) שיש לעבריין עם הקורבן. כמובן שישנן עברות שאין בהן אינטראקציה.
- קשר דיאלקטי בין העבריין, ההתנהגות (עזבו ..)
- קורבנות או עבריינים – לעיתים לא ברור מי זה מי: למשל במקרים של הגנה עצמית. בן שרוצה את אבא שלו שהתעלל בו מינית. מכורים לסמים שגונבים (הופכים לעבריינים) כדי לממן את הסמים.

הדומה והשונה בין קרימינולוגיה וויקטימולוגיה

ויקטימולוגיה	קרימינולוגיה	
דומה		
מדוע יחידים מסויימים הם יעד כשאחרים הם לא. מהם מקורות הפגיעות לפשע	מדוע עבריינים עוברים על החוק	שאלת מפתח
כל אחד יכול ליפול קורבן	חלק ממפירי החוק יפתחו קריירה עבריינית	קריירה עבריינית

לחלק יש דפוס של קורבנות חוזרת מועדים להיות קורבן (סיבות סביבתיות, פסיכולוגיות) נשים מוכות הן לעיתים ילדות מוכות בעברן		
יש אחריות לקורבן אבל יש גם נטיות מסויימות אצל הקורבנות שמעודדים את היותם קורבנות מוטיבים חברתיים: למשל אישה שנשלטת על ידי הגבר	לעבריינין יש אחריות על העברה למרות שישנם תנאים סביבתיים/חברתיים את העברה	תנאים מעודדים עבריינות
איסוף וניתוח נתונים, פרופילים ודפוסים. אסטרטגיות למניעת קורבנות וצמצום סיכון הקורבנות (למשל, להנחות קשישים לא לצאת מהבית בשעות החשיכה)	ניתוח פרופיל של עבריינין. בונים דפוסים של עבריינים ולבנות אסטרטגיה (אכיפה, אזעקות)	שיטת המחקר
איך מערכת האכיפה מתייחסת לקורבנות בעבר שוטרים שנקראו לפתור בעיות של אלימות כלפי נשים הונחו לשאוף לשלום בית. היום ההנחיה היא להפריד בין הצדדים. ישנן גם יחידות מיומנות לטיפול בבעיות אלה	כיצד המערכת מתייחסת לחשודים, נאשמים ומורשעים	פעולת מערכת המשפט
יעילות תכנית השיקום של הקורבנות	הערכת צרכי העבריינים לטיפול ויעילותו, הערכת הוצאות כלכליות של העברה	תכניות שיקום
שונה		
רק מאמצע המאה ה-20	מספר רב של שנים	ותק
קורבנות פלילית אך גם קורבנות אחרת למשל: אפלייה בעבודה על רקע מיני, גיל וכו'.	התנהגות שמהווה הפרה של החוק הפלילי	גבולות התחום
אינטראקציה בין העבריינין, הקורבן והפעולה העבריינית	מתמקדת בעבריינין – מוטיבציה וסיבות	מוקד

הקורבן:

מיהו הקורבן

- אדם שניזוק מפעולה בלתי חוקית ? או
- אדם שניזוק מפעולות אחרות – אסונות טבע, מחלות, מלחמות, אפלייה פוליטית ?

התפתחות היסטורית של מושג הקורבן

לפני שנסדו מוסדות החוק - הקורבן היה אדון לתהליך (המדינה לא התערבה). הקורבן יכול להחליט שאם הוא נפגע, הוא פוגע בחזרה. במהפכה התעשייתית, אחד השינויים העיקריים שחלו הוא שהשפע נתפס כנגד המדינה. העברה נתפסה כפוגעת בסדר החברתי ולא רק בקורבן עצמו. לכן נלקחה מהקורבן השליטה על התהליך. מה שמשפיע על אופן הטיפול הוא עד כמה המדינה חשה שהמעשה מאיים עליה. לפני מוסדות החוק, בדרך כלל היה פיצוי לקורבן.

אחרי המהפכה, דנים יותר בשיקום העבריינין. מתוך טעמים של מיגור התופעה. הדגש הוא על טיפול בבעיה ולא בקורבן, הקורבן נלקח בחשבון רק אם דרכו ניתן להבין את העבריינין. כמובן שהיתה הפרדה בין הליכים פליליים (בהם המדינה היא התובעת) והליכים אזרחיים.

הקורבן הפך להיות עד (כדי להבין את העבריינין טוב יותר)

גילוי מחדש של הקורבן – שנות ה-60-70 – זכויות הקורבן וצמיחתן של תנועות חברתיות בתקופה זו התחיל תהליך של גילוי מחדש של הקורבן (אחרי שנדחק לפינה). קבוצה קטנה של סניגורים התחילו להעלות את המודעות הציבורית לכך שמתעלמים מהצרכים של הקורבנות. מדוע:

- למרות ההתמקדות בקרימינולוגיה - תופעת הפשע לא נעלמה
- סקרי קורבנות – סקר שהמטרה שלו לבנות את הפרופיל של הקורבן
- תנועות זכויות האזרח

באותה תקופה החלה חקיקה אינטנסיבית למען קורבנות: למשל - חוקי הגנה על ילדים.

המצב היום:

יש נסיון לתת מקום מרכזי יותר לקורבן. עובדים סוציאליים מספקים "תסקיר קורבן" כדי שבית המשפט ידע לפני שהוא פוסק מה השלכות העברה על הקורבן.

חקיקה למען קורבנות – נפסק פיצוי לקורבן כתוצאה מהליך המשפטי. זוהי אמירה שבית המשפט מודע להשלכות על הקורבן.

תקשורת

כיצד מוצגים קורבנות בתקשורת:

- אינטרס חבוי
- פרסום תמונות מזעזעות של הנרצחים (הרצח באיתמר) – שימוש בקורבן לצורך פוליטי
- חוק חובת הדיווח (1989)
- בעיקר כאשר הילדים הם קורבנות – הצגת הקורבן באור חיובי והעבריינין באור שלילי.

קורבנות – victimization

עמידה בשני הקריטריונים הבאים

- יחסים בין אישיים מזיקים ופוגעניים
- יחסים אסורים על פי החוק או על פי המוסר

ויקטימולוגיה – victimology

מכאן ניתן לגזור נושאים לעבודה

- חקר הנזק הפיסי (למשל – נכות), הרגשי והפיננסי (למשל – אובדן ימי עבודה) שהם תוצאה של העברה
- חקר השפעת הנזקים על הקורבנות. על חייהם, על הסביבה (משפחה וכו')
- התגובות הפוליטיות, החברתיות והכלכליות כלפי קורבנות
 - המערכת הפורמלית: תביעה, משטרה, כלא
 - המערכת הסמי-פורמלית: אנשי טיפול, רופאים
 - המערכת החברתית הלא פורמלית: שכנים, חברים משפחה
- סיוע לקורבנות ויעילותו
- השלכות הקורבנות

הויקטימולוגיה מוגדרת כמחקר מדעי על השכיחות, האופי והגורמים לקורבנות מפשיעה, השלכותיה עבור האנשים המעורבים והתגובה החברתית לקורבנות.

הגדרה זו מכילה את הויקטימולוגיה התיאורתית והיישומית

על העבודה

צריך לבחור נושא אחד מתוך היקף העבודה לא יעלה על 10 עמודים (כתב 12, מרווח שורה וחצי) פרקים:

- שער
- לא צריך תוכן עניינים.
- מבוא - קצר של עד חצי עמוד (למה בחרנו וכו')
- שאלת המחקר
- סקירה ספרותית
- דיון וסיכום - (ניתן להוסיף נימה אישית) מה היה חסר, איזה מחקר נדרש.
- ביבליוגרפיה, לפחות מאמר אחד באנגלית

שני השיעורים האחרונים מוקדשים לפרזנטציה של עד 10 דקות על נושא העבודה.

- מה הנושא – מה השאלה
- מה עלה מהחומר – הרקע התיאורטי שבו השתמשנו
- מה מעניין לבדוק

מה נבחן – עד כמה ניתן להבין מה שאלת המחקר מתוך הפרזנטציה

נקבל הנחיות מפורטות בהמשך: אפשר מצגת, אפשר בעל פה ואפשר סרטון. מותר להתפרע.

מועד אחרון להגשה – השיעור האחרון לסמסטר.

התיאוריה הפוזיטיביסטית

שיעור הבא ?